

Training

*Zorgzaam signaleren, motiveren en
doorverwijzen
voor vertrouwenscontactpersonen
in sportclubs of -organisaties*

“Maak jij je wel eens zorgen over het welzijn of over de thuissituatie van één van onze leden?

Blijf er niet mee rondlopen!

Bespreek je zorgen met onze vertrouwenscontactpersoon:
naam, emailadres en telefoonnummer

Samen bekijken jullie wat er met deze zorgen kan gebeuren.”

(naar [Movisie](#) 2013, p. 3)

Inhoudsopgave

INLEIDING	4
LEESWIJZER	6
1. AANDACHTSPUNTEN BIJ DE VOORBEREIDING EN DE UITVOERING VAN DE TRAINING	7
2. DOELGROEP	10
3. DOELSTELLINGEN VAN DE TRAINING	10
4. INHOUD	11
VOORBEREIDING OP BIJENKOMST 1	12
BIJENKOMST 1	14
THEMA 1: WELKOM EN INTRODUCTIE	15
THEMA 1: WELKOM EN INTRODUCTIE	16
<i>Suggesties</i>	16
<i>Voorstelling</i>	16
<i>Werkvormen</i>	16
<i>Opbouw</i>	16
<i>Samenwerkingsafspraken</i>	16
THEMA 2: OPWARMING EN KENNISMAKING.....	17
THEMA 2: OPWARMING EN KENNISMAKING.....	18
<i>Aandachtspunten</i>	18
<i>Speeddaten</i>	18
<i>Cocktailparty</i>	18
THEMA 3: PROFIEL VAN DE VERTROUWENSCONTACTPERSOON	19
THEMA 3: PROFIEL VAN DE VERTROUWENSCONTACTPERSOON	20
BIJENKOMST 2	22
THEMA 1: WELKOM EN TERUGBLIK	23
THEMA 1: WELKOM EN TERUGBLIK	24
<i>Overzicht van de thema's die vandaag aan bod komen</i>	24
<i>Thema's van vorige bijeenkomst</i>	24
THEMA 2: WERKEN MET SIGNALERINGSLIJSTEN.....	25
THEMA 2: WERKEN MET DE SIGNALERINGSLIJSTEN.....	26
THEMA 3: HET GESPREK MET DE (VRIJWILLIGE) SPORTBEGELEIDER.....	27
THEMA 3: HET GESPREK MET DE (VRIJWILLIGE) SPORTBEGELEIDER.....	28
BIJENKOMST 3	29
THEMA 1: IN GESPREK MET DE OUDERS.....	30
THEMA 1: IN GESPREK MET DE OUDERS.....	31
<i>Adviezen en vragen</i>	32
<i>Rollenspel</i>	34
<i>Afronding van de bijeenkomst</i>	34
BIJENKOMST 4	35
THEMA 1: HET GESPREK MET DE JONGERE	36
THEMA 1: IN GESPREK MET DE JONGERE.....	37
VOORBEREIDING TERUGKOMBIJENKOMST	39

TERUGKOMBIJEENKOMST	41
BIJLAGE 1 PROFIELBESCHRIJVING VERTROUWENSCONTACTPERSOON	43
BIJLAGE 2 SIGNALERINGSKAART SPORTBEGELEIDERS	46
BIJLAGE 3 SIGNALERINGSKAART VERTROUWENSCONTACTPERSOON.....	48
BIJLAGE 4 SIGNALERINGSLIJST.....	50
BIJLAGE 5 EVALUATIEFORMULIER	60
BIJLAGE 6 REGISTRATIEFORMULIER VERTROUWENSCONTACTPERSOON.....	61
BIJLAGE 7 CERTIFICAAT VAN DEELNAME.....	66

Inleiding

Waarom de training *Zorgzaam signaleren, motiveren en doorverwijzen voor vertrouwenscontactpersonen in sportclubs of -organisaties*¹?

In de sportclubs of sportorganisaties komen (vrijwillige) sportbegeleiders in contact met de kinderen of jongeren die naar de club komen voor de trainingen en voor de wedstrijden. Dit kan zijn in de rol van trainer of coach, maar ook in andere rollen of functies in de club, bijvoorbeeld als medewerker in de kantine of als bestuurslid. Zij zien elk, vanuit hun perspectief, wat er gebeurt in de club en pikken soms signalen op.

Wanneer de (vrijwillige) sportbegeleiders zich zorgen maken over de ontwikkeling of over het welzijn van kinderen of jongeren, vinden zij het vaak moeilijk daar iets mee te doen. Ze vinden het niet altijd makkelijk om goed in te schatten wat één en ander betekent (moet ik mij hier nu wel zorgen over maken?) en of ze de betrokkenen (bij voorbeeld een jongere en zijn ouders) dan zouden moeten aanspreken. Of ze weten niet goed hoe ze dat het beste doen en bij wie ze terecht kunnen met hun vragen. De vraag is ook of alle (vrijwillige) sportbegeleiders dit allemaal moeten weten en kunnen. Dat lijkt niet realistisch. Niet iedereen moet kunnen signaleren, motiveren en doorverwijzen.

Tijdens het ontwikkelen van de trainingen is er voor gekozen om voor de sportbegeleiders een training rond signaleren te ontwikkelen (*Signaleren voor de (vrijwillige) sportbegeleiders*) en een aparte training voor de vertrouwenscontactpersonen, waarin ook het motiveren en doorverwijzen aan bod komen (*Zorgzaam signaleren, motiveren en doorverwijzen voor vertrouwenscontactpersonen in sportclubs of -organisaties*).

Training *Signaleren voor de (vrijwillige) sportbegeleiders*

De training *Signaleren voor de (vrijwillige) sportbegeleiders* richt zich tot de sportbegeleiders en behandelt het signaleren. Deze training is bedoeld om de (vrijwillige) sportbegeleiders te helpen om op een kundige wijze te kijken naar het gedrag van deze kinderen en jongeren, maar ook naar het gedrag van hun ouders en het gedrag van mede (vrijwillige) sportbegeleiders. Daarnaast wil de training de (vrijwillige) sportbegeleiders ondersteunen in het ordenen van hun observaties en in het samenwerken met de vertrouwenscontactpersoon verbonden aan de club.

De training bestaat uit twee bijeenkomsten van telkens twee uur.

Training *Zorgzaam signaleren, motiveren en doorverwijzen voor vertrouwenscontactpersonen in sportclubs of -organisaties*²

De training *Signaleren, motiveren en doorverwijzen voor vertrouwenscontactpersonen in sportclubs of -organisaties* richt zich op de (kandidaat) vertrouwenscontactpersonen van de clubs en behandelt naast het signaleren, ook het motiveren tot hulp van jongeren en hun ouders, en het verwijzen naar de hulpverlening indien daar goede redenen voor zijn. Deze training bestaat uit vier bijeenkomsten en een terugkombijeenkomst van telkens drie uur.

Het idee achter de twee trainingen is dat alle vrijwilligers signaleren, maar dat het niet realistisch is te verwachten dat zij allen gaan motiveren en doorverwijzen. Laat de sportbegeleider zorgzaam signaleren en de signalen doorgeven aan de

¹ Deze training is te downloaden van www.goalrotterdam.nl.

² Ook deze training is te downloaden van www.goalrotterdam.nl.

vertrouwenscontactpersoon die de signalen kan inschatten en desgewenst vervolgstappen (motiveren en verwijzen) kan zetten. Voor de vertrouwenscontactpersonen is een profiel opgesteld (zie bijlage 1).

Het kan voor (kandidaat) vertrouwenscontactpersonen handig zijn om de training Signaleren voor de (vrijwillige) sportbegeleiders te volgen na afronding van deze training. Op die manier zijn ze op de hoogte van de informatie die de (vrijwillige) sportbegeleiders ontvangen en kunnen ze de dialoog aangaan met sportbegeleiders over het signaleren en over de samenwerking.

Leeswijzer

Hoofdstuk 1

- Aandachtspunten voor de trainers die de training gaan verzorgen voor (kandidaat) vertrouwenscontactpersonen

Hoofdstuk 2

- Concrete doelgroepomschrijving van de (kandidaat) vertrouwenscontactpersonen

Hoofdstuk 3

- Overzicht van de doelstellingen van de training

Hoofdstuk 4

- Inhoudelijke thema's op een rijtje

Na hoofdstuk 4 volgt de uitwerking van bijeenkomst 1 en bijeenkomst 2.

Extra informatie:

- Wanneer over *'hij'* of *'hem'* wordt gesproken, wordt ook *'zij'* of *'haar'* bedoeld.
- Wanneer over de club of de sportclub wordt gesproken, verwijzen we daarmee naar de diversiteit aan sportclubs, -verenigingen, -organisaties en –initiatieven waar kinderen en jongeren bij het sporten worden begeleid.

1. Aandachtspunten bij de voorbereiding en de uitvoering van de training

Wie verzorgt de training?

Deze training wordt via de website www.goalrotterdam.nl³ gratis ter beschikking gesteld voor wie er gebruik van wil maken.

De clubs die de training (laten) organiseren, wordt geadviseerd dat ze daarvoor een trainer/cursusleider vragen die beschikt over deskundigheid en ervaring op het vlak van het verzorgen van trainingen voor groepen en op het vlak van gespreksvoering met kinderen, jongeren en hun ouders. Vertrouwd zijn met sport en sportclubs strekt tot aanbeveling. Van de trainer wordt verwacht dat hij tijdens de bijeenkomsten tijdens het oefenen van gespreksvaardigheden en bij het bespreken van moeilijke casussen het voorbeeld kan geven en de gespreksvaardigheden kan tonen.

Voor de trainers die overwegen om de training voor groepen van (kandidaat) vertrouwenscontactpersonen te gaan verzorgen, worden hier enkele - voor de ervaren trainer vaak vanzelfsprekende - aandachtspunten en overwegingen op een rijtje gezet die behulpzaam zijn bij het voorbereiden en het verzorgen van de trainingsbijeenkomsten.

Duur van de training

Bij de ontwikkeling van de training werd uitgegaan van vier bijeenkomsten en een terugkombijeenkomst van drie uur. Aan het einde van de eerste drie bijeenkomsten krijgen de deelnemers een huiswerkopdracht mee ter voorbereiding van op de volgende bijeenkomst.

Er worden geen pauzemomenten aangegeven in het programma. Het is aan de trainer om in samenspraak met de groep voldoende pauzes te houden. Gesuggereerd wordt vier maandelijkse bijeenkomsten te organiseren en een terugkombijeenkomst drie tot zes maanden na de vierde bijeenkomst. Dat geeft de deelnemers telkens de tijd om opdrachten voor te bereiden.

³ Onderzoeksproject GOAL! werd uitgevoerd door een samenwerkingsverband van partners uit Rotterdam uit de sociale jeugd- en uit de sportsector en kennispartners: FlexusJeugdplein, TOS (Thuis op Straat), Rotterdam Sportsupport, de Dienst Sport en Recreatie van de Gemeente Rotterdam, het Verwey-Jonker Instituut en de Hogeschool Rotterdam. SIA Raak stond in voor de financiering.

Aandachtspunten bij de voorbereiding

Oriënteer je op (de samenstelling van) de deelnemersgroep

Hoeveel inschrijvingen zijn er? De training is ontwikkeld voor een groep van 12 tot maximaal 20 deelnemers.

Het lijkt raadzaam om op het moment van inschrijving informatie te vragen aan de deelnemers en/of om voor de start van de training contact te hebben met een bestuurslid van de deelnemende clubs om een antwoord te krijgen op volgende vragen:

- Zijn het allemaal ervaren vertrouwenscontactpersonen of zijn er ook (kandidaat) vertrouwenscontactpersonen bij?
- In welke gemeentes zijn hun clubs actief?
- Wat is de ervaring van de deelnemers als sportbegeleider en als vertrouwenscontactpersoon?
- Wat is hun professionele achtergrond?
- Welke sporten zijn vertegenwoordigd in de training?
- Zegt dit mogelijk iets over het publiek waarmee zij werken in de club?
- In hoeverre kennen de deelnemers aan de training elkaar al?
- Op welk manier kennen zij elkaar?
- Hebben de vertegenwoordigde clubs een (uitgewerkte) visie op een veilig en positief pedagogisch sportklimaat, een set van gedragsregels voor de leden en een gedragscode voor de sportbegeleiders?

Bekijk op basis van het voorgaande wat je mag verwachten als beginsituatie van de groep

Welke kennis, vaardigheden, attitudes, verwachtingen en vragen kan je veronderstellen in de deelnemersgroep? En wat betekent dit dan voor de wijze waarop je de kennismaking, opwarming wil organiseren, waarop je de training didactisch (meer of minder aandacht voor theorie, werken in kleine groepen, groepsgesprekken, doe-activiteiten) wil aanpakken. En wat betekent het voor de inhoudelijke keuzes (welk onderwerp breng je meer of minder aan bod)?

Informeer naar de ruimte(s) waarin de training wordt georganiseerd

Is er ruimte om te werken (met dit aantal inschrijvingen) in subgroepen? Hoeveel tafels en stoelen zijn er ter beschikking? Hoe wil je de opstelling van de groep organiseren? In een U-vorm met tafels of een cirkel zonder tafels? Welke media zijn aanwezig of inzetbaar als je er zelf voor zorgt? Is er mogelijkheid tot projecteren/tonen van beeldmateriaal? Is er internet aanwezig? Heb je de nodige toegangscode(s)? Is er een bord (whiteboard, krijtbord, flappen, smartbord) aanwezig? Welke middelen zijn er of moet je zelf voorzien? Papier, flappen, pennen, laptop? Is er ruimte voor beweegactiviteiten?

Overweeg hoe je het rollenspel en de oefeningen wil organiseren

In de training neemt het oefenen van gespreksvaardigheden een belangrijke plaats in. Het neerzetten van casussen, bijvoorbeeld jongeren of ouders die boos reageren of die van geen gesprek willen weten, is niet voor iedereen makkelijk. Laat je de verantwoordelijkheid aan de deelnemers? Ga je zelf casussen neerzetten? Ga je acteurs inhuren? Zorg ervoor dat er duidelijke afspraken zijn met de opdrachtgever over de financiële consequenties van het inzetten van acteurs.

Aandachtspunten voor tijdens de training

Sluit aan bij de ervaringen en vragen van de deelnemers

Help de deelnemers kritisch te kijken naar de actuele organisatie en werking van de club waarvoor zij (kandidaat) vertrouwenscontactpersoon zijn en naar hun positie ten aanzien van de club. Sluit zoveel als mogelijk aan bij praktijksituaties en (moeilijke) casussen van de deelnemers.

Stimuleer het samen oefenen en samen zoeken

Laat hen samen de gesprekken oefenen waarbij ze regelmatig van rol (vertrouwenscontactpersoon, gesprekspartner (jongere, ouder, sportbegeleider, ...) en observator) wisselen. Help zelf te zoeken naar manieren om moeilijke situaties aan te pakken en toon, demonstreer, hoe jij dat zou proberen.

Probeer voorbeeldgedrag te stellen

Probeer voorbeeldgedrag te stellen. Probeer de attitudes en de vaardigheden die in de training voor (vrijwillige) sportbegeleiders expliciet aan bod komen en die voor hun functioneren in de rol van vertrouwenscontactpersoon helpend zijn, tijdens de bijeenkomsten te hanteren en uit te dragen: deelnemers bij de voornaam aan te spreken, bevestigen van inzet en prestaties, feedback geven door concreet gedrag te benoemen en aan te geven wat het met je doet, open vragen te stellen, duidelijke instructies te geven, gedrag van deelnemers tijdens de bijeenkomsten niet te interpreteren maar naar de betekenis ervan te vragen.

Vraag feedback aan de groep

Vraag de groep om feedback te geven over inhoud en vorm (te veel, te weinig, te snel, te traag, te veel theorie, graag meer oefening of dialoog) van elke bijeenkomst en probeer af te stemmen op de vragen of feedback.

Geef zelf ook feedback aan de deelnemers en aan de groep

Geef aan wat je hebt gewaardeerd. Benoem daarbij concreet gedrag, maar ook gedrag dat voor jou blijkt geeft van inzet en positieve intenties.

Aandachtspunten voor de terugkombijeenkomst

Spreek ten laatste tijdens de vierde bijeenkomst af wanneer de terugkombijeenkomst wordt georganiseerd. Een termijn van drie tot zes maand na de vierde bijeenkomst lijkt aangewezen. De deelnemers hebben de tijd om aan de slag te gaan met hun actiepunten.

Ter voorbereiding van de bijeenkomst stuur je de deelnemers tijdig een herinnering met de vraag om de terugkombijeenkomst voor te bereiden.

2. Doelgroep

De training richt zich tot:

- Wie als vertrouwenscontactpersoon actief is/wil worden voor een sportclub en tot kandidaat vertrouwenscontactpersonen.
- In bijlage 1 (blz. 43) vindt u het profiel voor vertrouwenscontactpersonen.

3. Doelstellingen van de training

Aan het einde van de training kunnen de (kandidaat) vertrouwenscontactpersonen in eigen woorden uitleggen:

1. Wat de positie, de rol en de taken zijn van de vertrouwenscontactpersoon.
2. Dat signaleringslijsten zinvol en bruikbaar kunnen zijn op voorwaarde dat men rekening houdt met het feit dat gedrag altijd meerdere mogelijke oorzaken heeft.
3. Hoe het gesprek aan te gaan met een (vrijwillige) sportbegeleider die aangeeft zich zorgen te maken over een jongere, een ouder of een andere sportbegeleider.
4. Hoe het gesprek aan te gaan met ouders over gesignaleerde bezorgdheden en hoe hen te motiveren tot vervolgstappen die wenselijk lijken.
5. Hoe het gesprek aan te gaan met jongeren over gesignaleerde bezorgdheden en hoe hen te motiveren tot vervolgstappen die wenselijk lijken.

De (voorzichtige) formulering van de doelstellingen impliceert dat er wordt gestreefd naar inzicht en bewustwording. Er wordt niet vooropgesteld dat deze training de (kandidaat) vertrouwenscontactpersonen op het niveau brengt waarbij ze alle vaardigheden en gespreksmodellen tot in de finesses beheersen. Dat is niet realistisch in 12 of 15 uur. Vandaar dat er wordt gepleit voor verdere deskundigheidsbevordering van de vertrouwenscontactpersonen na de training en de terugkombijeenkomst. Gesuggereerd wordt dat (de clubs van) de vertrouwenscontactpersonen initiatief nemen tot het organiseren van intervisiekringen op regionaal niveau onder begeleiding van een procesbewaker die de intervisie faciliteert. Voor de vertrouwenscontactpersonen betekent dit dat zij op regelmatige basis hun ervaringen en vragen kunnen inbrengen in een veilige en op deskundigheidsbevordering gerichte context.

Eventueel kan de trainer die deze training verzorgt, gevraagd worden om de intervisiemomenten te organiseren. Bekijk dus op voorhand voor jezelf hoe je op de vraag om de intervisie te organiseren, wil reageren. Je kan ook zelf suggereren dat jij de intervisie organiseert.

4. Inhoud

Vorbereiding op bijeenkomst 1

Bijeenkomst 1

Het profiel van de vertrouwenscontactpersoon.

Bijeenkomst 2

- Werken met een signaleringslijst.
- Het gesprek met de (vrijwillige) sportbegeleider die signaleert.

Bijeenkomst 3

Het gesprek met de ouders.

Bijeenkomst 4

Het gesprek met het kind of de jongere.

Vorbereiding op de terugkombijeenkomst

De terugkombijeenkomst

Vorbereitung op Bijeenkomst 1

Ter voorbereiding van de eerste bijeenkomst wordt aangeraden contact op te nemen met de deelnemers met als doel antwoord te krijgen op informatieve vragen, zodat je als trainer zicht krijgt op de groepen tijdens de beginsituatie. Je vraagt de deelnemers om enkele documenten van de club mee te brengen, documenten waarmee in de eerste bijeenkomst zal worden gewerkt.

Hierbij enkele vragen die gesteld kunnen worden aan de deelnemers ter voorbereiding van de eerste bijeenkomst zijn:

- Voor welke sportclub of -organisatie ben jij of wil jij vertrouwenscontactpersoon worden?
- Over welk sport gaat het dan?
- Welke ervaring heb jij als sportbegeleider?
- Welke ervaring heb jij als vertrouwenscontactpersoon?
- In welke gemeente is jouw club actief?
- Wat is jouw professionele achtergrond?
- Via welke instanties in de (wijken of) gemeente kunnen mensen van jouw club toegang krijgen tot hulpverlening, als minderjarige en als volwassene?
- Welke contacten heb jij al met mensen uit de hulpverlening bij wie jij, bij wijze van consult, raad of advies zou kunnen vragen?
- Wat zijn jouw verwachtingen ten aanzien van de training?
- Op welke vragen wil jij een antwoord krijgen tijdens de training?

Volgende documenten vraag je de deelnemers mee te brengen naar de eerste bijeenkomst:

- Een organogram van de club.
- Het jeugdbeleid en het waarden- en normenbeleid, de gedragsregels voor de leden en de gedragscode voor de sportbegeleiders van de club. Eventueel ook het pedagogisch beleid van de club.
- Het (eventueel) in de club gebruikte profiel van de vertrouwenscontactpersoon.
- ...

Bijeenkomst 1

**Het profiel van de
vertrouwenscontactpersoon**

Thema 1: Welkom en introductie

Tijd	Thema /leerdoelen	Werkvorm	Materiaal/ Aanwijzingen
20 minuten	<p>Voorstelling:</p> <p>Doel van training:</p> <p>Werkvormen:</p> <p>Opbouw:</p> <p>Samenwerkingsafspraken:</p>	<p>Welkom en intro: - uitleg over wat gaat komen</p> <p>Quiz signaleren</p>	<p>Eventueel: - (PowerPoint) - presentatie</p> <p>Materiaal: eventueel bord en krijt, flap en stift, computer en beamer (of alternatieven daarvoor)</p>

Thema 1: Welkom en introductie

Suggesties

Voorstelling

De trainer stelt zichzelf kort voor, naam, organisatie, welke sport hij zelf doet, welke sport hij graag mag zien, ...

Doel van training

De trainer bespreekt de doelstellingen van de training.

Werkvormen

Afwisselend opdrachten of oefeningen en gesprekken.

Opbouw

De trainer licht de thema's van de vier bijeenkomsten en van de terugkombijeenkomst toe en geeft aan dat aan het einde van de eerste drie bijeenkomsten een opdracht wordt meegegeven ter voorbereiding op de volgende bijeenkomst.

Aan het einde wordt er een certificaat van deelname uitgereikt aan wie de vier bijeenkomsten heeft bijgewoond.

Samenwerkingsafspraken

Volgende afspraken worden voorgesteld en toegelicht.

1. Principe van vertrouwelijkheid: wat mensen vertellen over zichzelf en over hun leven, blijft in de groep!
2. Spreek over mensen van de sportclub met het nodige respect voor hun privacy. Gebruik niet hun namen of andere gegevens die hen makkelijk herkenbaar maken.
3. Bewaak je grenzen. Je mag altijd stop zeggen.
4. Heb respect voor andermans grenzen!
5. We laten de ander uitspreken.
6. Fouten maken mag.
7. We geven positieve en negatieve taakgerichte feedback.
8. We geven enkel positieve persoonsgerichte feedback.

De trainer vraagt of iedereen akkoord is en of er nog andere samenwerkingsafspraken worden voorgesteld.

Thema 2: Opwarming en kennismaking

Tijd	Thema/ leerdoel	Werkvorm	Materiaal/ Aanwijzingen
25 minuten	Opwarming en kennismaking	Korte oefening(en)	<p>Mogelijkheden:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Speeddaten - Cocktailparty <p>Materiaal:</p> <p>Voor speeddaten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A4 per deelnemer - Pen per deelnemer - Klok/chronometer <p>Voor cocktailparty:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A4 per deelnemer - Pen per deelnemer - Klok/chronometer - 2 veiligheidsspelden per deelnemer

Thema 2: Opwarming en kennismaking

Aandachtspunten

Afhankelijk van de samenstelling van de groep, van de groepsgrootte, van hoe goed de deelnemers elkaar kennen, kies je hier voor een bepaalde werkvorm.

Het speeddaten kan zinvol zijn wanneer de groepsleden elkaar nog niet heel goed kennen.

Speeddaten

1. De groepsleden krijgen elk een vel papier en een pen.
2. Geef hen de opdracht hun voornaam op te schrijven en enkele zaken over zichzelf die ze met de groep willen delen (bv. leeftijd, een prestatie waar ze trots op zijn, welke sporten ze ooit al gedaan hebben, voor welke club ze supporteren, plannen voor de volgende vakantieperiode, etc.).
3. Wanneer de groepsleden hiermee klaar zijn, verzamel je de vellen papier.
4. Vraag de groepsleden recht en per twee te gaan staan. Ze krijgen 1 minuut of 2 minuten om zich aan elkaar voor te stellen, dan wordt "tweede ronde" geroepen, waarna men bij iemand anders gaat staan en krijgt men 1 minuut om met iemand anders kennis te maken. Dit wordt herhaald tot iedereen met iedereen kennismemaakt heeft.
5. Quiz: "We gaan eens kijken of jullie goed hebben kennismemaakt". Per deelnemer lees je enkele (kenmerkende) zaken voor en je vraagt de groep om wie het gaat. Je herhaalt telkens de voornaam van betrokkene.

Cocktailparty

1. De groepsleden krijgen een vel papier en een pen.
2. Geef hen de opdracht om vijf sleutelwoorden (welke sport ze doen, beste kwaliteiten als sporter, kwaliteiten als begeleider van kinderen en jongeren, verwachtingen ten aanzien van de cursus, ...) over zichzelf leesbaar op te schrijven. Laat de groepsleden het vel papier bij zichzelf op de borst spelden.
3. Vraag de groepsleden recht en per twee te gaan staan. Ze krijgen 1 minuut om zich aan elkaar voor te stellen, dan wordt "tweede ronde" geroepen, waarna men bij iemand anders gaat staan en krijgt men 2 minuten om met iemand anders kennis te maken. Dit wordt herhaald tot iedereen met iedereen kennismemaakt heeft.

Thema 3: Profiel van de vertrouwenscontactpersoon

Tijd (120 Minuten)	Thema/leerdoel	Werkvorm	Materiaal/ Aanwijzingen
30 minuten	Wat de positie, de rol en de taken zijn van de vertrouwenscontactpersoon	Eerst in groepjes van vier bespreken van profiel en vragen en inventariseren van vragen en knelpunten	Papier, pennen, flappen, uitgeprinte profielen voor de deelnemers
40 minuten	Het profiel van de vertrouwenscontactpersoon	en vervolgens	
30 minuten	De actuele situatie in de eigen club en mogelijk knelpunten	in de grote groep bespreken van de ervaren knelpunten en discussiepunten.	
20 minuten	Formuleren van actiepunten of uitdagingen: wat en hoe wil ik veranderen in (de samenwerking met de club)?	In kleine groepjes laten bespreken van actiepunten	

Thema 3: Profiel van de vertrouwenscontactpersoon

1. Volgende thema's en vragen kan je laten bespreken in groepjes van vier:

A. Het profiel van de vertrouwenscontactpersoon.

B. In hoeverre is het in jouw club gebruikte profiel verschillend of gelijkend op het hier aangeboden profiel?

- Welke is jouw positie als vertrouwenscontactpersoon ten aanzien van of in de club?
- Hoe rapporteer jij wat aan wie?
- Gebruik jij al een registratieformulier (zie bijlage 6, blz. 62)
- Welk procedures volg je?
- Hoe informeer je betrokkenen over wat je wel of niet doet met een signaal?

C. Wat zijn het jeugdbeleid en het normen en waardenbeleid van de club? Hoe zien de gedragsregels voor leden en de gedragscode voor begeleiders eruit? Heeft de club een pedagogisch beleid?

D. Hoe ga je om met meningsverschillen tussen de sportbegeleider en de vertrouwenscontactpersoon over wat signalen betekenen?

2. Vervolgens kan je ervaren knelpunten inventariseren:

Zorg ervoor dat hier in elk geval ook wordt gesproken over de relatie van de vertrouwenscontactpersoon met de professionele hulpverleners in de wijk of de gemeente. Kennen ze de professionele hulpverleners en de instanties in de wijk of de gemeente bij wie ze terecht kunnen voor:

- een consult, een vraag naar advies over hoe een bepaalde situatie in te schatten en hoe ermee om te gaan;
- eventueel met de vraag om samen een gesprek te voeren met bij voorbeeld ouders;
- om mensen (minderjarigen of volwassenen) door te verwijzen?

Zorg ervoor dat er ook aandacht is voor de relatie van de vertrouwenscontactpersoon met de sportbegeleiders. Kent hij de vertrouwenscontactpersoon de sportbegeleiders goed en andersom?

In het verlengde daarvan: Hoe goed kennen de leden en de ouders de vertrouwenscontactpersoon en andersom? Wat kan de vertrouwenscontactpersoon doen om het contact met de jongeren, de ouders, de sportbegeleiders en de hulpverleners uit te bouwen?

3. Formuleren van actiepunten en uitdagingen: wat en hoe wil ik veranderen in (de samenwerking met de club)?

Wat kan ik meenemen van de bespreking van vandaag naar mijn club of naar de club waarvoor ik vertrouwenscontactpersoon wil worden?

Laat de groepsleden vage voornemens vertalen naar concrete actiepunten- ter voorbereiding van de tweede bijeenkomst.

Wat wil ik bereiken?	Hoe ga ik het aanpakken voor de volgende bijeenkomst?
1.	1. 2.
2.	1. 2.
3.	1. 2.
4. Persoonlijk contact met hulpverleners in de wijk of gemeente bij wie men terecht kan voor consult of doorverwijzing, bij voorbeeld met medewerker van het wijkteam, ...	

4. Afronding van de bijeenkomst

Evalueer de bijeenkomst. Laat de deelnemers het evaluatieformulier invullen en laat hen uitleggen wat ze hebben gewaardeerd en wat ze hebben gemist.

Bijeenkomst 2

**Werken met een signaleringslijst
Het gesprek met de (vrijwillige) sportbegeleider
die signaleert**

Thema 1: Welkom en terugblik

Tijd (25 minuten)	Thema / leerdoelen	Werkvorm	Materiaal / Aanwijzingen
10 minuten	<p>Overzicht van de thema's die vandaag aan bod komen:</p> <p>1. Nabespreking:</p> <p>2. Werken met signaleringslijsten</p> <p>3. Het gesprek met een (vrijwillige) sportbegeleider</p> <p>- Hoe kijk je terug op bijeenkomst: welke thema's waren relevant?</p>	Groepsgesprek	<p>Eventueel: (PowerPoint)-presentatie</p> <p>Materiaal: eventueel bord en krijt, flap en stift, computer en beamer (of alternatieven daarvoor)</p>
15 minuten	<p>- Hoe heb je sinds vorige keer aan je actiepunten gewerkt?</p>	In groepjes bespreken van ervaringen met het werken rond de geformuleerde actiepunten en terugkoppeling naar de grote groep.	

Thema 1: Welkom en terugblik

Overzicht van de thema's die vandaag aan bod komen

1. Nabespreking: het werken aan de actiepunten.
2. Werken met signaleringslijsten is zinvol op voorwaarde dat men rekening houdt met het feit dat gedrag altijd meerdere mogelijke oorzaken heeft.
3. Het gesprek met een (vrijwillige) sportbegeleider die aangeeft zich zorgen te maken over een jongere, een ouder of een andere sportbegeleider.

Thema's van vorige bijeenkomst

Je bespreekt samen met de deelnemers de thema's die tijdens de eerste bijeenkomst aan bod zijn gekomen en vraagt hen welke van die thema's voor hen relevant waren.

- Hoe kijk je terug op de bijeenkomst: welke thema's waren relevant en waarom?

Laat de deelnemers in groepjes van drie de **actiepunten nabespreken** aan de hand van volgende vragen:

- Welke actiepunten had je geformuleerd?
- Hoe heb je sinds vorige keer aan de actiepunten gewerkt?
- Ken je de professionele hulpverleners en de instanties in de wijk of de gemeente bij wie je terecht kan voor:
 - een consult;
 - eventueel met de vraag om samen een gesprek te voeren met bijvoorbeeld ouders;
 - om mensen (minderjarigen of volwassenen) door te verwijzen?

Vervolgens vraag je vanuit de groepjes om de belangrijkste resultaten en ervaringen te delen met de grote groep.

Thema 2: Werken met signaleringslijsten

Tijd (70 minuten)	Thema / leerdoelen	Werkvorm	Materiaal / Aanwijzingen
20 minuten	Dat signaleringslijsten zinvol en bruikbaar kunnen zijn op voorwaarde dat men rekening houdt met het feit dat gedrag altijd meerdere mogelijke oorzaken heeft.	Bespreking door de trainer van de instrumenten in grote groep.	Uitgeprinte signaleringslijsten voor de vertrouwenscontact-persoon
30 minuten		Bespreking eigen casussen in kleine groepjes aan de hand van de instrumenten	
20 minuten		Rapportage van uit de groepjes	

Thema 2: Werken met de signaleringslijsten

Bespreking van de instrumenten in grote groep.

Geef elke deelnemer een uitgeprinte versie van de signaleringslijsten en de signaleringskaarten. Zie bijlages 2, 3 en 4. Projecteer de signaleringslijst en bespreek de opzet van de lijst aan de hand van de acht thema's.

- lichamelijk welzijn;
- gedrag en emotie;
- gedrag tegenover andere kinderen en jongeren;
- gedrag tegenover ouders en andere volwassenen;
- gedrag dat kan wijzen op seksueel misbruik;
- signalen bij ouders;
- signalen van seksueel grensoverschrijdend gedrag door jongeren onderling;
- signalen van seksueel grensoverschrijdend gedrag door sportbegeleiders.

Belangrijke boodschappen die je aan de orde stelt:

- Eén signaal is vaak geen signaal.
- Meerdere signalen zijn nodig om je een beeld te kunnen vormen.
- Interpretatie speelt altijd een rol. Uitdaging is om de sportbegeleider te helpen onderscheid te maken tussen feiten en waarnemingen enerzijds en interpretaties anderzijds.

Bespreking eigen casussen in kleine groepjes aan de hand van de instrumenten

Herinner de deelnemers voor ze met deze bespreking beginnen nog even aan de samenwerkingsafspraken.

Laat de deelnemers in groepjes van drie of vier eigen casussen bespreken aan de hand van volgende vragen:

- Welke signalen werden bij de casus door de sportbegeleider als zorgwekkend ervaren?
- Hebben deze signalen een plaats in de signaleringslijsten?
- Welke aanvullingen of verfijningen worden gesuggereerd?
- Onder welke condities krijgen deze observaties de waarde van signalen?
- In welke context, in welke frequentie, in combinatie met welke andere signalen, ...?
- Wat lijkt er belangrijk in het gesprek met de sportbegeleider?

Rapportage vanuit de groepjes

Laat vanuit de groepjes kort de voornaamste elementen uit hun bespreking naar voor brengen in de groep.

Maak de brug met het volgende thema: het gesprek met de (vrijwillige) sportbegeleider.

Thema 3: Het gesprek met de (vrijwillige) sportbegeleider

Tijd (80 minuten)	Thema / leerdoelen	Werkvorm	Materiaal / Aanwijzingen
15 minuten	Hoe het gesprek aan te gaan met een (vrijwillige) sportbegeleider die aangeeft zich zorgen te maken over een jongere, een ouder of een andere sportbegeleider.	Groepsgesprek: Uitwisselen ervaringen	Signaleringskaart en voor de sportbegeleider en de vertrouwenscontact-persoon
15 minuten		Bespreking signaleringskaarten	
20 minuten		Rollenspel	
15 minuten		Groepsgesprek: nabespreking rollenspel	
10 minuten	Introductie opdrachten en bespreking werkpunten	Instructie	
5 minuten	Afronding		

Thema 3: Het gesprek met de (vrijwillige) sportbegeleider

1. Uitwisselen ervaringen met betrekking tot het gesprek met de (vrijwillige) sportbegeleider.

Good Practices: Wat zijn factoren, manieren van werken of gespreksvoering die bijdragen tot succeservaringen?

Welke knelpunten worden ervaren? Wat loopt er soms moeilijk. Wat wil men leren/oefenen?

2. Bespreking signaleringskaarten

Projecteer en bespreek de signaleringskaart.

Leg de nadruk op het onderscheid tussen registraties (in het dagelijks woordgebruik waarnemingen) en interpretaties, het betekenis geven aan wat wordt waargenomen.

3. Rollenspel

Laat in groepjes van drie of vier (vertrouwenscontactpersoon, sportbegeleider en observator(en)) gesprekken voeren aan de hand van de signaleringskaart. Maak duidelijk dat het de uitdaging is de sportbegeleider te helpen komen tot concreetheid.

Laat hen ook bespreken wanneer het zinvol is om een gesprek met een jongere samen met de sportbegeleider, met wie het kind een vertrouwensrelatie heeft, te voeren. Zijn er ook redenen om dat soms niet te doen?

4. Groepsgesprek: nabespreking rollenspel

Wat zijn de ervaren uitdagingen? Stel samen een top vijf van richtlijnen, adviezen op voor het werken met de signaleringskaart.

5. Introductie opdrachten

A. Laat de deelnemers voor de volgende keer voor zichzelf 10 adviezen formuleren met betrekking tot de communicatie met ouders. Dit kan gebaseerd zijn op eigen ervaringen en inzichten maar ook op wat ze daarover gelezen hebben.

Doe suggesties voor literatuur.

B. Laat de deelnemers ook in gesprek gaan met het bestuur van hun club over het organiseren van een intervisiegroep. Belangrijke thema's zijn: samenwerking met andere clubs, financiële middelen, het aanstellen van een onafhankelijke procesbegeleider. Hier kan je eventueel de mogelijkheid aanbieden dat jij niet enkel het terugkomweekend maar ook de intervisiemomenten zou organiseren.

6. Afronding van de bijeenkomst

Evalueer de bijeenkomst. Laat de deelnemers het evaluatieformulier invullen en laat hen uitleggen wat ze hebben gewaardeerd en wat ze hebben gemist.

Bijeenkomst 3

Het gesprek met de ouders

Thema 1: In gesprek met de ouders

Tijd (180 minuten)	Thema / leerdoelen	Werkvorm	Materiaal / Aanwijzingen
15 minuten	Hoe het gesprek aan te gaan met ouders over gesignaleerde bezorgdheden en hoe hen te motiveren tot vervolgstappen die wenselijk lijken. Adviezen en vragen:	In groepjes van drie opstellen van een top vijf van adviezen over spreken met ouders en vragen formuleren die ze beantwoord willen zien in deze bijeenkomst.	
15 minuten		Groepsgesprek: samen bespreken hoe - gesprek aan te gaan over bezorgdheden - gesprek aan te gaan met ouders	
15 minuten	Richtlijnen voor gesprek: structuur gesprek en vaardigheden	Uitleg over format "slecht nieuws gesprek"	
75 minuten		Rollenspel	
20 minuten		Nabespreking rollenspel	
20 minuten		De samenwerking met de hulpverlener / informele netwerk?	
20 minuten		Introductie opdracht	
5 minuten		Afronding	

Thema 1: In gesprek met de ouders

Aandachtspunten vooraf

Hierbij enkele opmerkingen die je een plaats kan geven tijdens de derde en vierde bijeenkomst. En waarnaar je later dan opnieuw kan verwijzen, bijvoorbeeld na een rollenspel.

Leg uit dat in om didactische reden bijeenkomst 3 het gesprek met de ouders centraal staat en in bijeenkomst 4 het gesprek met de jongere. In de praktijk ga je meestal eerst met de jongere in gesprek alvorens je de ouders aanspreekt. We suggereren hier deze volgorde, zodat er in de derde bijeenkomst veel aandacht kan gaan naar het format. In de vierde bijeenkomst kan dan de nadruk worden gelegd op het in gesprek gaan met jongeren.

Maak duidelijk dat het in de gesprekken met de jongeren en de ouders vooral de bedoeling is om in dialoog te gaan. Je geeft aan dat er zorgen zijn, welke de gesignaleerde zorgen zijn om dan te vragen of de jongere of de ouders dit herkennen en hoe ze één en ander ervaren.

Leg uit dat de kwaliteit van het contact belangrijk is en vaak bepalen voor de manier waarop zorgen kunnen worden besproken en ontvangen. In de mate dat er een vertrouwensrelatie is, wordt het makkelijker voor beide partijen om over zorgen te spreken. De vertrouwenscontactpersoon ervaart een minder hoge drempel om het gesprek aan te gaan en voor de jongere of de ouder is het makkelijker om te luisteren naar en te spreken met iemand in wie men vertrouwen heeft.

Het is voor de vertrouwenscontactpersoon helpend als hij ook voorafgaand aan een eventueel gesprek over zorgen al contact heeft gehad met de leden, de ouders en de sportbegeleiders, als hij een bekend gezicht is. Vraag is aan de vertrouwenscontactpersonen wat op dit vlak de mogelijkheden zijn.

In elk geval is het belangrijk dat de club ervoor zorgt dat de leden, de ouders van de leden en de sportbegeleiders op de hoogte zijn van het bestaan van de functie van de vertrouwenscontactpersoon. Leden, ouders en sportbegeleiders dienen ook te weten wat zij mogen verwachten van de vertrouwenscontactpersoon en hoe zij de vertrouwenscontactpersoon kunnen bereiken. Als leden en ouders (de functie van) de vertrouwenscontactpersoon kennen, dan staan zij niet voor verrassingen als blijkt dat de vertrouwenscontactpersoon, voor hen dan mogelijk een vreemde, met of over hun kind spreekt.

Wees als vertrouwenscontactpersoon ook helder ten aanzien van jongeren, ouders en sportbegeleiders over de terugkoppeling van de voortgang van het eventueel ingezette (hulpverlenings)traject. Ook als er wordt besloten niets te doen: maak dan ook afspraken over hoe je vinger aan de pols blijft houden, wanneer je weer met bijvoorbeeld de sportbegeleider of de ouders evalueert hoe het nu met het kind gaat. Zorg ervoor om dit gesprek voldoende belangrijk te maken, zeker als er een positieve evolutie is. Het bevestigen van het goede nieuws is voor de jongere en de ouders erg waardevol. Het verstevigt ook de vertrouwensrelatie.

Adviezen en vragen

Laat de deelnemers in groepjes van drie samen adviezen opstellen voor het spreken met ouders en laat hen vragen formuleren die ze in de bijeenkomst graag beantwoord krijgen.

Richtlijnen voor gesprek: structuur gesprek en vaardigheden

- Gesprek met ouders over bezorgdheden;
- Format slechtnieuwsgesprek
- Slechtnieuwsgesprek met ouders

Format slechtnieuwsgesprek

Vertrouwenscontactpersonen kunnen over allerlei signalen en bezorgdheden in gesprek gaan met ouders. Het kan gaan om kleine of over grotere zorgen. Soms weten ouders nog voor je iets gezegd hebt waar het over gaat. Soms worden ouders overvallen door de bezorgdheden. We gaan hier uit van de standaard dat je als vertrouwenscontactpersoon een wat moeilijker gesprek aangaat met ouders van wie je mag verwachten dat ze gaan schrikken van wat jij hen vertelt en vraagt. Volgende stappen helpen je om ook in moeilijke situaties rond gevoelige bezorgdheden op een zorgzame manier te communiceren.

Stap 0: Bereid het gesprek goed voor

Ter voorbereiding van het gesprek sta je stil bij de vraag hoe je het gesprek met de ouders over de bezorgdheden aangaat.

- Wat wil je zeggen?
- Hoe wil je het zeggen?
- Ga ik het gesprek alleen voeren of zijn er redenen om de sportbegeleider er bij te vragen? Of kan/wil ik het samen met een hulpverlener doen?
- Welke reacties verwacht ik?
- Hoe ga ik dan reageren?

Besef dat je als vertrouwenscontactpersoon geen hulpverlener bent maar een zorgzame weg-wijzer, en gids die gericht en gepast kan toeleiden naar hulpverlening als dit nodig of gewenst is. Dit vraagt dat je eerst, in dialoog met de betrokkenen, onderzoekt wat wenselijk is. Je kan ook onderzoeken of mensen steun kunnen krijgen in hun informele (niet-professionele) netwerk: familie, vrienden, burens, ...

Stap 1: Vertel zonder omwegen over de bezorgdheden

Geef de bezorgdheid meteen aan het begin van het gesprek. Benoem concreet gedrag. Vraag of de ouders de bezorgdheden herkennen. Vraag eventueel of ze zelf al dingen hebben geprobeerd of al aan zaken hebben gedacht?

Het is belangrijk dat je de boodschap snel en duidelijk brengt maar op een zachte, respectvolle manier. Het is niet de bedoeling dat je een verwijt of een aanval formuleert. "Mijnheer, ik heb je gevraagd om met je te spreken omdat ik vanuit de club hoor dat men zich zorgen maakt over je dochter. Sinds enige tijd is het gedrag van je dochter erg veranderd. Ze komt soms niet opdagen zonder anderen iets te laten weten en ze spreekt veel minder met de coach en met de teamleden. Ze reageert vaak heel kortaf als de coach haar iets vraagt. Hebben jullie de laatste tijd gemerkt dat je dochter zich anders is gaan gedragen?"

Stap 2: Laat de ander reageren en vang de emoties van de ander op

Een eerste reactie op bezorgdheden of slecht nieuws is vaak ontkenning: "Dat kan niet waar zijn".

Daarna komen vaak (heftige) reacties van boosheid en verdriet.

Weet dat die boosheid niet tegen jou als persoon gericht is maar tegen jou als boodschapper van de bezorgdheden. Mocht iemand anders deze boodschap brengen, de reactie zou ongeveer dezelfde zijn.

Als mensen heftig reageren, mag je er trouwens vanuit gaan dat de boodschap is overgekomen.

Benoem de emoties van de ouders, geef in je eigen woorden aan wat je begrijpt dat ze zeggen, geef erkenning, toon begrip en luister naar hun verhaal. Een reflectieve houding, kenmerkend voor de motiverende gespreksvoering, is hier helpend.

Stap 3: Schat in of het mogelijk is om verder te spreken

Soms blijft de reactie van mensen zo heftig dat het beter is het gesprek op dat moment te beëindigen en een nieuwe afspraak te maken.

Stap 4: Indien het gesprek kan worden voortgezet, zoek dan samen naar mogelijke oplossingen

De ouder kan op een minder emotioneel wijze gaan vragen: "Wat nu? Wat kan ik nu doen?"

Dit kan het zijn om met deze fase te beginnen. Zorg ervoor dat jij niet alleen oplossingen aandraagt. Als je gesprekspartner openstaat voor hulp, dan geef je aan dat jij in jouw rol niet kan gaan hulpverleners maar dat je wel een gerichte en gepast doorverwijzing wil organiseren.

Bruikbare literatuur

Miller, W.R en Rollnick, S. (2010) *Motiverende gespreksvoering. Een methode om mensen voor te bereiden op verandering*. Gorichem: Ekklesia.

Miller, W.R en Rollnick, S. (2014) *Motiverende gespreksvoering. Mensen helpen veranderen*. Gorichem: Ekklesia.

NIJ. [Wat-werkt-bij-motiverende-gespreksvoering](#)

Molen, van der, H.T., Hommes, M.A. & Kluijtmans, F. (2011). *Gespreksvoering. Basisvaardigheden en gespreksmodellen*. Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers.

Veen, M., van der & Goijarts, F. (2012). *Motiverende gespreksvoering voor sociaal-agogisch werk*. Houten: Bohn Stafleu Van Loghum

Rollenspel

Laat de deelnemers in kleine groepjes oefenen in rollenspel. In groepjes van vier of vijf kunnen telkens de vertrouwenscontactpersoon, de ouder(s) en een observator van rol wisselen.

Nabespreking rollenspel

Inventariseer de voornaamste bevindingen en ervaringen uit de oefeningen.

Kies één (uitdagende) situatie uit en demonstreer hoe jij als vertrouwenscontactpersoon met deze situatie om zou gaan.

De samenwerking met de hulpverlener

Besprek kort de samenwerking van de vertrouwenscontactpersoon met de hulpverlener.

Met welke hulpverleners heb je ondertussen contact?

Heb jij contact met iemand van het plaatselijk wijkteam? Wat kan het wijkteam voor jou betekenen?

Met welke vragen kan je terecht voor **consult**?

Zijn er tijdens de oefening vandaag situaties of thema's aan de orde geweest die je, als ze naar voor zouden komen in de praktijk, graag zou bespreken met een hulpverlener?

Zijn er mogelijkheden om eventueel een **gesprek** met ouders of jongere **samen** te voeren met bijvoorbeeld schoolmaatschappelijk werk?

Wanneer kan dat wenselijk zijn of net niet?

Introductie opdracht

Laat de deelnemers tegen volgende keer voor zichzelf 10 adviezen formuleren met betrekking tot de communicatie met kinderen en jongeren. Ze mogen zich baseren op eigen ervaringen en inzichten maar ook op wat ze daarover (tegen de volgende bijeenkomst) gelezen hebben.

Laat de deelnemers ook rapporteren hoe het gesprek met het bestuur van hun club over het organiseren van een intervisiegroep is verlopen, wat de opbrengsten waren en wat nu de volgende te nemen stappen zijn

Afronding van de bijeenkomst

Evalueer de bijeenkomst. Laat de deelnemers het evaluatieformulier invullen en laat hen uitleggen wat ze hebben gewaardeerd en wat ze hebben gemist.

Bijeenkomst 4

In gesprek met de jongere

Thema 1: Het gesprek met de jongere

Tijd (180 minuten)	Thema / leerdoelen	Werkvorm	Materiaal / Aanwijzingen
20 minuten	Hoe het gesprek aan te gaan met jongeren over gesignaleerde bezorgdheden en hoe hen te motiveren tot vervolgstappen die wenselijk lijken.	In groepjes van drie opstellen van een top vijf van adviezen over spreken met jongeren Laat in de groepjes vragen formuleren die ze beantwoordt willen zien in deze bijeenkomst.	
20 minuten	Bespreking van de geformuleerde adviezen uit opdracht vorige bijeenkomst	Groepgesprek: samen bespreken van hoe - gesprek aan te gaan over bezorgdheden - gesprek aan te gaan met kind of jongere	
60 minuten		Rollenspel	
20 minuten		Nabespreking rollenspel	
15 minuten		De samenwerking met de hulpverlener	
30 minuten		Afronding	

Thema 1: In gesprek met de jongere

1. Adviezen en vragen:

Laat de deelnemers in groepjes van drie samen adviezen opstellen voor het spreken met jongeren en laat hen vragen formuleren die ze in de bijeenkomst graag beantwoord krijgen.

2. Richtlijnen voor gesprek met jongeren

Achtergrondinformatie voor deze bijeenkomst vind je onder andere hier:

- [spreken met pubers](#)
[10-tips-voor-communicatie-met-jongeren](#)
- [slechtnieuwsgesprek met kinderen](#)
[spreken met jongeren over mishandeling](#)

Baarda, B. (2012). Creatief communiceren met kinderen. Speels en kindvriendelijk in gesprek. Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers.

Delfos, M.F. (2014). Luister je wel naar mij? Communiceren met kinderen en jeugdigen. Deel 2: Gespreksvoering met kinderen tussen vier en twaalf jaar. Amsterdam: SWP.

Delfos, M.F. (2014). Ik heb ook wat te vertellen! Communiceren met kinderen en jeugdigen. Deel 2: Communiceren met pubers en adolescenten. Amsterdam: SWP.

Veen, M., van der & Goijarts, F. (2012). Motiverende gespreksvoering voor sociaal-agogisch werk. Houten: Bohn Stafleu Van Loghum

Geef in de voorbereiding van het rollenspel vooral het belang aan van metacommunicatie wanneer je spreekt met kinderen of jongeren. Delfos noemt volgende elementen:

- Maak het doel van het gesprek duidelijk;
- Laat weten wat je intenties zijn;
- Laat weten dat zwijgen mag;
- Probeer te benoemen wat je voelt;
- Nodig de jongere uit tot het geven van zijn mening over het gesprek.

Maak duidelijk dat het belangrijk is nooit geheimhouding te beloven aan een jongere. Dat kan ervoor zorgen dat je voor het dilemma komt te staan: je belofte breken of niet je verantwoordelijkheid kunnen nemen voor het welzijn van de jongere.

Herhaal hier ook dat de vertrouwenscontactpersoon geen hulpverlener is, maar een zorgzame weg-wijzer, en gids die gericht en gepast kan toeleiden naar hulpverlening.

3. Rollenspel

Laat de deelnemers in kleine groepjes oefenen in een rollenspel. In groepjes van drie of vier kunnen telkens de vertrouwenscontactpersoon, de jongere en een observator van rol wisselen.

4. Nabespreking rollenspel

Kies één situatie uit en demonstreer hoe jij als vertrouwenscontactpersoon met deze (uitdagende) situatie om zou gaan.

5. Samenwerking met de hulpverlener

Bespreek kort de samenwerking van de vertrouwenscontactpersoon met de hulpverlener.

- Met welke hulpverleners heb je ondertussen contact?
- Heb jij contact met iemand van het plaatselijke wijkteam?
- Wat kan het wijkteam voor jou betekenen?
- Met welke vragen kan je terecht voor consult?
- Zijn er tijdens de oefening vandaag situaties, thema's aan de orde geweest die je, als ze naar voor zouden komen in de praktijk, graag zou bespreken met een hulpverlener?
- Zijn er mogelijkheden om eventueel een gesprek met ouders of jongere samen te voeren met bijvoorbeeld schoolmaatschappelijk werk?

Wanneer kan dat wenselijk zijn of net niet?

6. Afronding van de bijeenkomst en van de training

Evalueer de bijeenkomst en de training. Laat de deelnemers het evaluatieformulier invullen en laat hen uitleggen wat ze hebben gewaardeerd aan de training en wat ze gemist hebben. Laat hen ook bekijken hoe ze hier in de toekomst mee verder willen.

Plan de terugkombijeenkomst. Maak afspraken over de voorbereiding van deze bijeenkomst.

Maak concrete afspraken over (laten) het starten van intervisiegroepjes zoals in de eerste bijeenkomst besproken. Zoals eerder aangegeven is het een te overwegen optie dat jij als trainer de intervisiebijeenkomsten organiseert en begeleidt.

Vorbereitung terugkombijeenkomst

Ter voorbereiding van de terugkombijeenkomst stuur je enkele weken voor het afgesproken moment een uitnodiging naar de deelnemers met de voorlopige agenda. Nodig de deelnemers uit om zelf ook thema's voor de agenda door te geven, zodat je een week op voorhand de definitieve agenda kan verspreiden.

Suggesties voor de voorlopige agenda zijn:

- Het delen en bespreken van ervaringen sinds de vierde bijeenkomst met aandacht voor succeservaringen, vragen en knelpunten.
- De stand van zaken wat betreft het organiseren van en/of het verloop van de intervisiemomenten.
- Thema's die door de deelnemers worden ingebracht.

Terugkombijeenkomst

Suggestie is om het tijdens de terugkombijeenkomst voornamelijk te hebben over de ervaringen, vragen en knelpunten van de deelnemers en ruimte te laten voor thema's die de deelnemers zelf inbrengen.

BIJLAGE 1 Profielbeschrijving vertrouwenscontactpersoon

Het profiel van de vertrouwenscontactpersoon in een sportclub

De positie van de vertrouwenscontactpersoon

+ Bij voorkeur is de vertrouwenscontactpersoon een externe voor de club. Concreet betekent dit dat de vertrouwenscontactpersoon geen familieleden heeft die lid zijn bij de club, dat hij zelf geen lid of bestuurslid is van de club en geen andere rollen opneemt binnen de club. Dit biedt de vertrouwenscontactpersoon een zekere mate van onafhankelijkheid die het opnemen van zijn rol faciliteert.

Als de vertrouwenscontactpersoon toch ook op andere manieren betrokken is bij de club, dan dienen er garanties te worden ingebouwd om de onafhankelijke positie van de vertrouwenscontactpersoon ten aanzien van de club en het clubbestuur te waarborgen. Men dient te voorkomen dat de vertrouwenscontactpersoon betrokken raakt in discussies of spanningen binnen de club of in belangen- of loyaliteitsconflicten.

+ De vertrouwenscontactpersoon heeft een duidelijk aanspreekpunt binnen het bestuur van de sportorganisatie (bij voorbeeld de voorzitter).

+ De vertrouwenscontactpersoon krijgt een duidelijk mandaat van het bestuur om de rol van vertrouwenscontactpersoon op te nemen.

+ De vertrouwenscontactpersoon krijgt ondersteuning van het clubbestuur die ook opleiding en intervisie faciliteert.

+ De vertrouwenscontactpersoon is gemakkelijk bereikbaar voor iedereen in de sportorganisatie.

De rol van de vertrouwenscontactpersoon

+ De vertrouwenscontactpersoon is aanspreekpunt voor vrijwilligers en clubmensen in het algemeen, ouders, kinderen/jongeren die vragen of zorgen (we spreken verder over signalen) hebben met betrekking tot het welzijn van kinderen/jongeren, ouders, vrijwilligers,

De vertrouwenscontactpersoon gaat over deze signalen op discrete wijze in gesprek met degene die de signalen heeft doorgegeven. Hij/zij helpt een genuanceerd beeld te schetsen van de signalen en om daarbij feiten, observaties en interpretaties van elkaar te onderscheiden.

+ De vertrouwenscontactpersoon consulteert deskundigen indien hij/zij vragen heeft over de inschatting van de aard of de ernst van de ontvangen signalen of over de mogelijke stappen die hij/zij kan of moet nemen, en dit met respect voor de privacy van betrokkene(n).

+ De vertrouwenscontactpersoon overweegt of het wenselijk, zinvol of noodzakelijk is om, naar aanleiding van de ontvangen signalen, in gesprek te gaan met degenen over wie de signalen gaan (en, eventueel, met de ouders).

- + Indien de vertrouwenscontactpersoon beslist om contact op te nemen, dan gaat hij/zij op discrete en zorgzame wijze in gesprek met degenen over wie de signalen gaan (en, eventueel, met de ouders).
- + De vertrouwenscontactpersoon informeert de betrokkenen:
hij informeert degene die de signalen doorgegeven heeft over de vervolgstappen. Hij respecteert hierbij de privacy van degenen over wie de signalen gaan.
Hij informeert degene over wie de signalen gaan, na het gesprek over de signalen, over de eventuele stappen die hij adviseert of zelf gaat nemen.
- + Indien de vertrouwenscontactpersoon dat zinvol of nodig acht, leidt hij betrokkene(n) (kind/jongere, ouders, vrijwilliger, ...) toe naar de hulpverlening in de eigen gemeente of wijk, conform de mogelijke of afgesproken routing in de gemeente.
- + De vertrouwenscontactpersoon verzorgt bij ernstige zorgen en wanneer ouders niet openstaan voor een verwijzing, een melding bij Veilig Thuis.
- + De vertrouwenscontactpersoon informeert het bestuur op geregelde tijdstippen over het aantal en de aard van de dossiers die lopende of afgehandeld zijn en dit met respect voor de privacy van betrokkenen.
- + De vertrouwenscontactpersoon bespreekt jaarlijks zijn/haar functioneren als vertrouwenscontactpersoon met het bestuur.
- + De vertrouwenscontactpersoon neemt deel aan intervisie voor vertrouwenscontactpersonen in de eigen regio.

Voorwaarden ten aanzien van de vertrouwenscontactpersoon

- + De vertrouwenscontactpersoon legt een Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) voor en ondertekent de [gedragsregels voor sportbegeleiders](#).
- + De vertrouwenscontactpersoon beschikt over sterke communicatievaardigheden:
 - Beschikt over luistervaardigheden.
 - Kan waarnemingen, feiten en interpretaties goed onderscheiden.
 - Durft en kan signalen op een zorgzame wijze bespreken met de betrokkenen.
 - Kan goed observeren.
 - Kan gesprekken structureren.
- + De vertrouwenscontactpersoon beschikt over enkele belangrijke persoonlijke kwaliteiten en vaardigheden:
 - Heeft inlevingsvermogen.
 - Kan omgaan met vertrouwelijkheid en weerstanden.
 - Kan omgaan met emoties van zichzelf, de melder en andere betrokkenen.
 - Heeft de kwaliteit zich niet onder druk te laten zetten om wat in vertrouwen is verteld door te zeggen.
 - Straalt rust, draagkracht en bedachtzaamheid uit.

De vertrouwenscontactpersoon kan een onderscheid maken tussen signalen enerzijds en de gevolgen van onvolkomen pedagogische en didactische competenties van de clubmensen anderzijds.

Randvoorwaarden:

+ Het clubbestuur schept de randvoorwaarden die het de vertrouwenscontactpersoon mogelijk maken naar behoren te functioneren:

- De club heeft een uitgewerkte visie op een veilig en positief sportklimaat met een set van gedragsregels voor leden en een gedragscode voor sportbegeleiders.
- De club draagt deze door de clubmensen gekende gedragsregels en gedragscode uit en laat die naleven.
- De club geeft de vertrouwenscontactpersoon een belangrijke plaats binnen de club en maakt die bekend: alle clubmensen weten dat er een vertrouwenscontactpersoon is, weten hoe contact op te nemen en kennen de rol en positie van de vertrouwenscontactpersoon.
- De club faciliteert dat de clubmensen kunnen terugvallen op de vertrouwenscontactpersoon.

+ Het clubbestuur neemt op basis van informatie van de vertrouwenscontactpersoon maatregelen met het oog op het ontwikkelen en bewaren van een positief en kansrijk klimaat voor de kinderen/jongeren in de club.

BIJLAGE 2 Signaleringskaart sportbegeleiders

Signaleringskaart (vrijwillige) sportbegeleiders in sportclubs en -organisaties

Ben jij actief in een sportclub of –organisatie (we spreken verder over clubs)? Maak jij je zorgen over een kind of een jongere, over een ouder van één van de sporters of over een vrijwilliger of medewerker van de club? Weet jij dat je altijd met jouw vragen en zorgen terecht kan bij de vertrouwenscontactpersoon van de club? Of als de club nog geen vertrouwenscontactpersoon heeft aangesteld, dan kan je altijd contact opnemen met het nummer van jouw bond of met het nummer van het Vertrouwenspunt Sport van het Nationaal Olympisch Comité, NOC*NSF: 0900-2025590.

Deze signaleringskaart heeft als doel je te helpen om jouw zorgen concreet te maken en te ordenen. Je kan dit doen ter voorbereiding van een gesprek met de vertrouwenscontactpersoon, met iemand van de bond of van het NOC*NSF.

Jouw naam:

Jouw sportclub of -organisatie:

Datum:

Jouw zorgen betreffen *(meerdere antwoorden tegelijkertijd mogelijk)*

- een kind of jongere in de club
- een ouder van één van de kinderen of jongeren in de club
- een medewerker/vrijwilliger van de club
- andere, namelijk:

Zijn haar naam of initialen:

Beschrijf en orden de observaties zo objectief mogelijk in de tabel op pagina 2. De indeling van de signalen in de tabel verwijst naar de indeling die gemaakt is in de signaleringslijst (bijlage 4, blz. 51) voor sportclubs. Deze signaleringslijst voor sportclubs kan helpen bij het verwoorden of het op een rijtje zetten van jouw observaties.

Ga ook na of je uitzonderingen of tegenvoorbeelden kan geven. Het gaat dan bij voorbeeld om situaties waarin het gesignaleerde gedrag niet waargenomen werd.

Je kan nu de vertrouwenscontactpersoon van de club contacteren en met hem/haar een afspraak maken om jouw zorgen te bespreken. De vertrouwenscontactpersoon houdt je vervolgens op de hoogte over de vervolgstappen.

Waarneming op het vlak van <i>Wat heb jij feitelijk gezien, gehoord, ...?</i> <i>Formuleer zo concreet mogelijk.</i>	Wanneer/ frequentie	Uitzonderingen / tegenvoorbeelden <i>Wanneer komt gedrag niet voor?</i>
Lichamelijk welzijn		
Gedrag en emotie		
Opvallende gedragsverandering		
Contact met leeftijdsgenoten		
Contact met ouders en volwassenen		
Seksueel grensoverschrijdend gedrag		
Gevolgen seksueel misbruik		
Signalen bij de ouder		
Signalen bij de vrijwilliger		

BIJLAGE 3 Signaleringskaart vertrouwenscontactpersoon

Signaleringskaart vertrouwenscontactpersoon sportclubs of -organisatie

Ben jij **vertrouwenscontactpersoon** voor een sportclub of –organisatie?
Heeft iemand uit de club jou gecontacteerd naar aanleiding van zorgen of vragen over de ontwikkeling of het welzijn van een kind of jongere, een ouder of een (vrijwillige) sportbegeleider van de club?

Deze signaleringskaart helpt de gesignaleerde zorgen te verwoorden en te ordenen. De indeling van de signalen in de tabel verwijst naar de indeling die gemaakt is in de signaleringslijst (bijlage 4, blz. 51) voor sportclubs.
Mogelijk heeft degene die jou heeft gecontacteerd zelf al een signaleringskaart ingevuld. Die kan je dan als uitgangspunt van het gesprek nemen. Het is belangrijk om samen de signalen door te nemen en daarbij goed onderscheid te (laten) maken tussen feiten en observaties enerzijds en gedachten en interpretaties anderzijds.
Ga ook na of je uitzonderingen of tegenvoorbeelden kan (laten) vinden. Het gaat dan bij voorbeeld om situaties waarin het gesignaleerde gedrag niet waargenomen werd.
Betreft het signalen over kinderen of jongeren, ga dan na in hoeverre het signaal mogelijk kan begrepen worden als gevolg van of samenhangend met de aanpak van de trainer of coach.

Informeer je gesprekspartner aan het einde van het gesprek wanneer je laat weten of en zo ja welk gevolg er wordt gegeven aan het signaal.

Naam van de vertrouwenscontactpersoon:

Naam van wie signaleert:

Sportclub:

Functie binnen de club:

Datum van gesprek:

Uw zorgen betreffen *(meerdere antwoorden tegelijkertijd mogelijk)*

- een kind of jongere in de club
- een ouder van één van de kinderen of jongeren in de club
- een medewerker/vrijwilliger van de club
- andere, namelijk...

Zijn/haar naam of initialen:

Waarneming op het vlak van ... <i>Wat werd feitelijk gezien, gehoord, ...?</i> <i>Formuleer zo concreet mogelijk.</i>		Wanneer/ frequentie	Uitzonderingen / tegenvoorbeelden <i>Wanneer komt gedrag niet voor?</i>
Lichamelijk welzijn			
Gedrag en emotie			
Opvallende gedrags- verandering			
Contact met leeftijds- genoten			
Contact met ouders en volwassenen			
Seksueel grensover- schrijdend gedrag			
Gevolgen seksueel misbruik			
Signalen bij de ouder			
Signalen bij de vrijwilliger			

Welke interpretaties of zorgen roepen deze waarnemingen op bij degene die de signalen heeft doorgegeven?

Hoe begrijp jij (als vertrouwenscontactpersoon) die signalen zelf?

Welke acties heeft degene die de signalen heeft doorgegeven, zelf al ondernomen?
Met wie heeft hij/zij al gesproken? Hoe is dat verlopen?

Welke (combinatie van) vervolgstappen vind jij gepast?

- Gesprek met de betrokkene?
- Gesprek met de ouders van de betrokkene?
- Gesprek met

- Consult bij deskundige?
- Melding bij...

Als het gaat om pedagogische/didactische vraagstukken of het overtreden van op de club geldende regels, verwijzen naar jeugdbestuur en of de normen- en waardencommissie.

- andere, namelijk:...

Opvolging/afhandeling

Datum:

Welke stappen werden ondernomen?

Wat waren daarvan de uitkomsten?

Welke vervolgstappen worden eventueel ondernomen?

BIJLAGE 4 Signaleringslijst

Signaleringslijst GOAL!: Signalen in de sportclub die zorgwekkend kunnen zijn

Als begeleider bij sportactiviteiten kun je signalen opmerking op grond waarvan je je zorgen maakt over de ontwikkeling of het welzijn van een kind of jongere. Je hebt het gevoel dat er iets aan de hand is met het kind of de jongere, met de ouders, het gezin of met een sportbegeleider. Je kan gebruik maken van deze signaleringslijst⁴ en van de signaleringskaart voor (vrijwillige) sportbegeleiders om signalen, maar ook uitzonderingen of tegen voorbeelden, te ordenen.

Mogelijke signalen worden in de lijst geclusterd rond acht thema's:

1. Lichamelijk welzijn;
2. Gedrag en emotie;
3. Gedrag tegenover andere kinderen en jongeren;
4. Gedrag tegenover ouders en andere volwassenen;
5. Gedrag dat kan wijzen op seksueel misbruik;
6. Signalen bij ouders;
7. Signalen van seksueel grensoverschrijdend gedrag door vrijwilligers in de club;
8. Signalen van seksueel grensoverschrijdend gedrag door jongeren onderling.

Bij het gebruik van de signaleringslijst is het belangrijk te beseffen dat de context, de frequentie en de combinatie van signalen belangrijk zijn voor het begrijpen van signalen:

- Eén signaal is geen signaal;
- Meerdere signalen zijn nodig om een beeld te kunnen vormen;
- Signalen kunnen elkaar tegenspreken;
- Er is zelden een eenduidig of rechtstreeks verband tussen een signaal en een bepaald probleem.

⁴ Deze signaleringslijst is gebaseerd op de signalenlijsten die je vindt op de website van [Nederlands Jeugd Instituut](#).

Kleding niet passend bij het weer:
bv. in de winter trainen in korte broek
en geen winterjas dragen

Kind is hongerig

Slechte eetlust

Altijd hetzelfde aan, gaten in de kleding of schoenen,
heeft regelmatig smerige kleren aan

Geen eten bij hebben

Als eerste en heel veel nemen bij het buffet

Groeiachterstand

Letsels: blauwe plekken, brandwonden,
botbreuken, snij-, krab- en bijtwonden

Achterblijvende
motoriek

Niet zindelijk op een leeftijd dat het hoort
(rond 6 jaar oud)

Signaleren bij kind en jongere: lichamelijk welzijn

*Dit zijn signalen die aanleiding kunnen geven tot bezorgdheid
of een 'niet pluis' gevoel.
Context, frequentie en leeftijd zijn belangrijk!*

Kind ruikt niet fris

Vaak spullen niet compleet of
niet bij zich

Altijd mee-eten met anderen

Ziektes herstellen slecht

Wallen onder de ogen

In sportkledij aankomen en
weer vertrekken

Regelmatig buikpijn, hoofdpijn of
flauwvallen

Schrokken in de kantine

Vaak ziek of afwezig

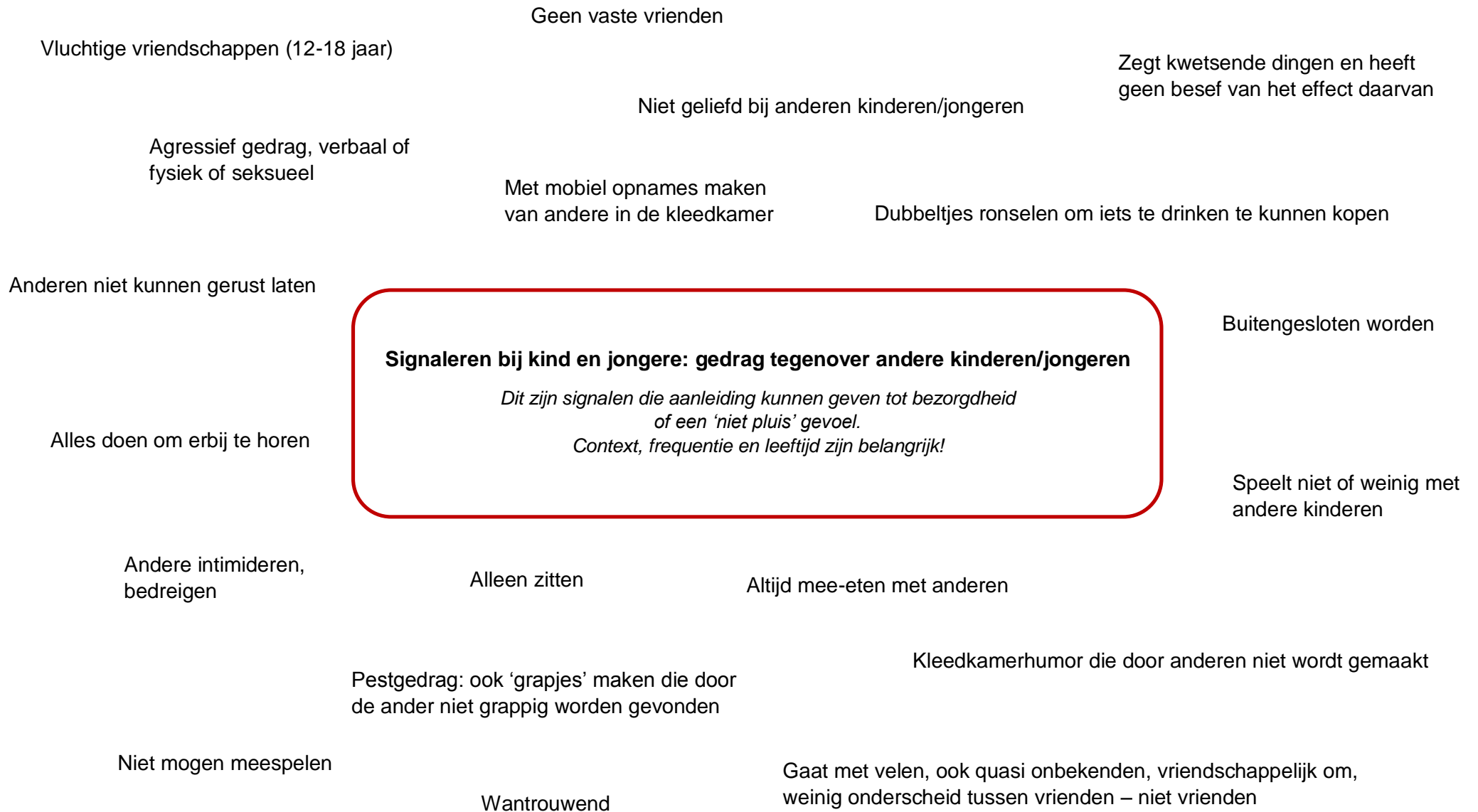
In slaap vallen in de auto

Overgewicht

Niet willen douchen

(Overmatig) alcohol- of drugsgebruik	Hyperactief	Niet luisteren als je wat zegt	Apathisch, toont geen gevoelens of pijn
Te vroeg op de club zijn	Smeken om ook bij andere ploegen te kunnen meespelen (voorkomen naar huis te moeten)		Erg nerveus
In zichzelf gekeerd	Heftig en emotioneel reageren als wedstrijd niet doorgaat of bij teleurstelling of verlies	Vernielzuchtig	Weinig spontaan
Passief of lusteloos			Negatief zelfbeeld, weinig zelfvertrouwen, negatieve uitspraken doen over zichzelf: "dat kan ik niet"
Erg timide	Signaleren bij kind en jongere: gedrag en emotie <i>Dit zijn signalen die aanleiding kunnen geven tot bezorgdheid of een 'niet pluis' gevoel. Context, frequentie en leeftijd zijn belangrijk!</i>		Rondhangen op de club
Sombere stemming, geïrriteerde stemming			Onderbreken als je wat uitlegt
Niet leeftijdsadequaate gedrag, anders dan leeftijdsgenoten		Verlies van interesse of plezier in spel	Moeilijk stilzitten of staan
Leeft in fantasiewereld	Vandalisme plegen		Snel overstuur, snel huilen
Gedragsverandering	Vandalisme plegen	Faalangst: vermijden van (uitdagende) oefeningen (vroeger weg, naar de WC, etc.)	
Concentratieproblemen	Weglopen	Stelen	Erg lang op de club blijven hangen

Angst voor lichamelijk onderzoek bij de arts

Opvallend hartstikke blij bij weerzien na de training of wedstrijd

Angst voor straf bij het maken van fouten of verlies van spullen

Verstijft, verkrampt of schrikt bij lichamelijk contact: schouderklopje, arm over de schouder

Agressief, opstandig gedrag

Seksueel provocerend, toenadering zoekend gedrag

Seksueel getinte opmerkingen, zinspelingen maken

Signaleren bij kind en jongere: gedrag tegenover eigen ouders en andere volwassenen

Erg meegaand en volgzzaam, hoofd omlaag

*Dit zijn signalen die aanleiding kunnen geven tot bezorgdheid of een 'niet pluis' gevoel.
Context, herhaling en leeftijd zijn belangrijk!*

Overdreven aanhankelijk gedrag

Gedraagt zich in het zijn van ouders helemaal anders dan zonder ouders

Vermijdt oogcontact (hier kan ook culturele achtergrond een rol spelen)

Wantrouwend

Angstig, waakzaam, schrikachtig
(bijvoorbeeld handen voor het hoofd alsof hij een klap verwacht)

Urineweginfecties

Seksueel overdraagbare aandoeningen

Vaginale infecties en afscheiding

Smoesjes verzinnen bij afwezigheid

Benen tegen elkaar drukken bij lopen

Opvallend seksueel getint gedrag met leeftijdsgenoten

Opeens over veel geld beschikken of dure kleding, telefoon, spullen

Afkeer van lichamelijk contact

Signaleren bij kind en jongere die mogelijk wijzen op seksueel misbruik

Dit zijn signalen die aanleiding kunnen geven tot bezorgdheid of een 'niet pluis' gevoel.

Opgehaald worden door een (veel) oudere vriend

Problemen bij plassen

Obsessief/gestresst telefoongebruik

Pijn in bovenbenen

Pijn bij lopen of zitten

Jeuk bij vagina of anus

Veel wisselende seksuele contacten met leeftijdsgenoten

Extreem seksueel gekleurd gedrag en taalgebruik

Verwondingen aan geslachtsorganen

Maakt afwezige indruk bij lichamelijk onderzoek

(Angst voor) zwangerschap

Zoekt seksuele toenadering tot volwassenen

Goed telefoonnummer hebben en/of krijgen van vader of moeder lukt niet of moeilijk

Laten kinderen (<10 jaar) altijd alleen naar trainingen en wedstrijden gaan

Sociaal isolement

Aan de zijlijn agressief roepen naar zoon of dochter, de scheidsrechter of anderen...

Onderlinge ruzie of agressief gedrag, verbaal of fysiek

Gezin verhuist regelmatig

Heeft/uit irreële verwachtingen ten aanzien van dochter of zoon

Dreigende taal: "wacht maar tot ..."

Geeft aan het niet meer aan te kunnen

Signaleren bij de ouders

*Dit zijn signalen die aanleiding kunnen geven tot bezorgdheid of een 'niet plus' gevoel.
Context en herhaling zijn belangrijk!*

Onduidelijkheid of strijd met welke ouder het kind mee naar huis gaat

Contact vermijden met mensen van de club

Vaak opgenomen in het ziekenhuis

Samengaan van stressvolle omstandigheden zoals huisvesting

Slechte algehele hygiëne

Houdt het kind vaak thuis van de club

Elke keer gedoe rond contributie betalen

Vreemd of bizar gedrag

Onder invloed

Legt veel prestatiedruk op: "je moet ..."

Nooit geld bij voor een versnapering

Nooit komen kijken naar wedstrijden

Ongepast lichamelijk contact met kinderen en jongeren

“De trainer geeft me soms een knuffel”

In doucheruimtes, kleedkamers of toiletten rondhangen

Voorkeursbehandeling, traktaties, complimenten voor een kind

Andere privé afspraken maken

Zorgwekkende signalen seksueel grensoverschrijdend gedrag door vrijwilliger in de club

“Elke vorm van seksueel (getint) gedrag ten aanzien van een kind of jongere, in verbale, non-verbale of fysieke vorm, waarbij aan één van de volgende criteria niet is voldaan: wederzijdse toestemming, vrijwilligheid, gelijkwaardigheid, leeftijds- of ontwikkelingsadequaat, contextadequaat en zelfrespect.”

Risicovergrotenende factoren zijn:

Op het vlak van relatie trainer-sporter: een sterke afhankelijkheidsrelatie, een gesloten sportrelatie (waar anderen geen invloed op hebben) of een op één-op-één relatie.

Op het vlak van kwetsbare sporters, ambitieuze sporters, jonge sporters, eenzame, geïsoleerde sporters, minder weerbare sporters, homoseksuele, lesbische of biseksuele sporterscultuur binnen de sport: grote autoriteit van begeleiders of weinig sociale controle, mondigheid sporters wordt snel afgestraft, groepsdruk, seksisme, discriminatie of vrouwonvriendelijk klimaat.

Een sporter vertelt bijvoorbeeld aan een medesporter dat de trainer wel erg close was op een trainingsveld. De medesporter besteedt er geen aandacht aan en de oude sporter houdt verder zijn/haar mond.

Seksueel getinte opmerkingen ten aanzien van minderjarigen

Zich bovenmatig inzetten voor sommige kinderen

“De trainer greep me in mijn kruis”

Zoekt via telefoon of sociale media contact met jeuglid

Trainer wisselt frequent van club

Privétrainingen geven buiten de reguliere training(slocatie)

Zorgwekkende signalen seksueel grensoverschrijdend gedrag door jongeren onderling^{5 6}

criterium	Groene vlag	Gele vlag	Rode vlag	Zwarte vlag
Wederzijdse toestemming of consent	Alle betrokkenen beleven er plezier aan. Er is duidelijke wederzijdse toestemming	Onduidelijke wederzijdse toestemming	Eenmalig gebrek aan wederzijdse toestemming	Herhaaldelijk gebrek aan wederzijdse toestemming
Vrijwilligheid	Er is geen dwang of druk. Het gebeurt uit vrije wil	Er is lichte dwang of druk	Eenmalig gebruik van manipulatie, chantage, machtspositie	Herhaaldelijk gebruik van manipulatie, chantage, macht(spositie), agressie, geweld of ermee dreigen
Gelijk(waardig)heid	De betrokkenen zijn evenwaardig	Er is lichte ongelijkwaardigheid in maturiteit, leeftijd, intelligentie...	Eenmalig grotere ongelijkwaardigheid in maturiteit, leeftijd, intelligentie...	Herhaaldelijk grotere ongelijkwaardigheid in maturiteit, leeftijd, intelligentie...
Leeftijd en ontwikkelingsfase	Gedrag dat volgens de geldende normen en onderzoek past bij de leeftijd en de ontwikkelingsfase	De persoon vertoont gedrag van iets jongere of iets oudere kinderen of jongeren	De persoon vertoont gedrag van kinderen of jongeren met een groter leeftijdsverschil	De persoon vertoont gedrag van kinderen of jongeren met een groot leeftijdsverschil
Context	Het gedrag stoort niemand. De privacy wordt gerespecteerd.	Het gedrag is gezien de context licht aanstootgevend (onbeleefd)	Het gedrag is erger aanstootgevend (kwetsend of beledigend) en helemaal niet meer aangepast aan de context	Het herhaaldelijk gedrag is zwaar aanstootgevend (choquerend) – openbare zedenschennis
Zelfrespect	Er is respect voor de persoonlijke integriteit	Het gedrag kan zelfbeschadigend zijn	Het gedrag heeft fysieke, emotionele of psychologische schade als gevolg	Het gedrag heeft zware fysieke, emotionele of psychologische schade als gevolg
	Groene reactie	Gele reactie	Rode reactie	Zwarte reactie
	Bekijk/luister Benoem Bevestig Leg uit	Bekijk/Luister Benoem Begrens/leidt af Leg uit Observeer	Bekijk/beluister Benoem/confronteer Verbied Leg uit Bemiddel/herstel Observeer goed	Bekijk/beluister Benoem/confronteer Verbied Leg uit Straf/verwijs door Observeer extra

⁵ http://www.ethicsandsport.com/public/uploads/files/project_integriteit/RaamwerkSeksualiteitEnBeleidPrintable_Sportorganisatie.pdf

⁶ <https://www.movisie.nl/esi/vlagentesysteem>

Vlaggensysteem: normatieve lijst seksuele ontwikkeling^{7 8}

Leeftijd	Groene vlag	Gele vlag	Rode vlag	Zwarte vlag
Tieners <i>van 12 tot 14 jaar</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Begin puberteit: aandacht voor eigen lichaam en dat van de andere neemt toe. Homoseksuele gevoelens zijn zeer algemeen, vooral vanwege de wankelende seksuele identiteit. • Gevoelens van seksuele opwinding en aantrekking; eerste seksuele fantasieën. • Niet-aanstootgevende seksuele grapjes. • Interesse in erotica. • (Wederzijdse) masturbatie. • Ervaring met seksueel gedrag: tongzoenen, oppervlakkig vrijen en aanraken. • Flirten op het internet en over seks chatten met leeftijdsgenoten. 	<ul style="list-style-type: none"> • Aanwrijven van lichaam tegen anderen en Lolitagedrag (verleidelijk gedrag t.a.v. volwassenen). • Eenmalig gluren. • Eenmalige seksuele plagerijen. • Grote interesse in porno. • Opvallend veel bezig zijn met seks (ook masturbatie) • Promiscue gedrag. • Geslachtsgemeenschap. • Cyberseks hebben met een onbekende (via webcam). • Een afspraak om seks te hebben met iemand op internet ontmoet. 	<ul style="list-style-type: none"> • Verlagen of vernederen van zichzelf met seksuele thema's (bijvoorbeeld kledij die zicht toelaat op borsten e.d.). • Herhaaldelijk gluren; proberen anderen uit te kleden. • Herhaaldelijke seksuele pesterijen. • Interesse en in beslag genomen worden door agressieve porno, seksuele agressieve gedachten en thema's. • Eenmalig onder (groeps)druk dwingen mee te doen met seksspelletjes. • Anaal en oraal contact. • Voorwerpen in de vagina/anus inbrengen. • Seksueel contact in ruil voor een beloning. • Cyberseksessie ongevraagd opnemen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Bewust toekijken bij (groeps)verkrachting. • Ongevraagd naaktfoto's maken en verspreiden. • Interesse in kinderporno; het maken en/of verspreiden van kinderporno. • Herhaaldelijk onder (groeps)druk dwingen mee te doen met seksspelletjes. • De andere(n) pijn doen tijdens het seksuele spel; genitale verwondingen veroorzaken; seksueel contact met dieren. • Zich prostitueren of een prostituee bezoeken. • Cyberseksessie ongevraagd verspreiden.
Jongeren <i>van 15 tot 17 jaar</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Relatievorming; meest voorkomende vorm is seriële monogamie (één vaste relatie en als dat niets wordt, proberen met iemand anders). • Niet-aanstootgevende seksuele grapjes. • Seksuele expliciete conversaties met leeftijdsgenoten. • Interesse in erotica. • Flirten op het internet en over seks chatten met leeftijdsgenoten. • (Wederzijdse) masturbatie. • Vrijen gaat steeds verder: van het (laten) aanraken van de borsten en onder de kleding en het (laten) aanraken van geslachtsdelen naar naakt vrijen. • Orale seks met leeftijdsgenoten. • Geslachtsgemeenschap. • Experimenteren met verschillende vormen van seks. 	<ul style="list-style-type: none"> • Eenmalig gluren. • Eenmalige seksuele plagerijen. • Seksueel agressieve praat. • Grote interesse in porno. • Cyberseks hebben met een onbekende (via webcam). • Een afspraak om seks te hebben met iemand op internet ontmoet. • Opvallend veel bezig zijn met seks (ook masturbatie). • Promiscue gedrag. 	<ul style="list-style-type: none"> • Verlagen of vernederen van zichzelf met seksuele thema's (bijvoorbeeld kledij die zicht toelaat op borsten e.d.). • Herhaaldelijk gluren; proberen anderen uit te kleden. • Herhaaldelijke seksuele pesterijen. • Seksueel expliciete gesprekken met jongere kinderen. • Interesse en in beslag genomen worden door agressieve porno, seksuele agressieve gedachten en thema's. • Cyberseksessie ongevraagd opnemen. • Eenmalig onder (groeps)druk dwingen mee te doen met seksspelletjes. • Seksueel contact in ruil voor een beloning. 	<ul style="list-style-type: none"> • Bewust toekijken bij (groeps)verkrachting. • Ongevraagd naaktfoto's maken en verspreiden. • Interesse in kinderporno; het maken en/of verspreiden van kinderporno. • Cyberseksessie ongevraagd verspreiden. • Herhaaldelijk onder (groeps)druk dwingen mee te doen met seksspelletjes. • De andere(n) pijn doen tijdens het seksuele spel; genitale verwondingen veroorzaken; seksueel contact met dieren. • Geslachtsgemeenschap, anaal contact en andere seksuele handelingen met significant niet gelijkwaardige partner. • Zich prostitueren of een prostituee bezoeken.

⁷ http://www.ethicsandsport.com/public/uploads/files/project_integriteit/RaamwerkSeksualiteitEnBeleidPrintable_Sportorganisatie.pdf

⁸ Een uitgebreide normatieve lijst vind je op ⁸ www.seksuelevorming.be

BIJLAGE 5 Evaluatieformulier

Evaluatieformulier training

Zorgzaam Signaleren, motiveren en doorverwijzen voor vertrouwenscontactpersonen in sportclubs of -organisaties

Bijeenkomst 1 – 2 – 3 – 4

Datum:

1. Ik voelde mij tijdens de sessie comfortabel

Te weinig	Weinig	Neutraal	Voldoende	Zeer
1	2	3	4	5

2. Deze sessie was voor mij interessant

Te weinig	Weinig	Neutraal	Voldoende	Zeer
1	2	3	4	5

3. Deze sessie voldeed aan mijn verwachtingen

Te weinig	Weinig	Neutraal	Voldoende	Zeer
1	2	3	4	5

4. Deze sessie bood mij praktisch bruikbare adviezen

Te weinig	Weinig	Neutraal	Voldoende	Zeer
1	2	3	4	5

5. Deze sessie heeft mij geholpen om met actiepunten/inzichten aan de slag te gaan

Te weinig	Weinig	Neutraal	Voldoende	Zeer
1	2	3	4	5

6. Het meest interessant of helpend vond ik

7. Het minst interessant of helpend vond ik

8. Pluim voor de trainer:

9. Tip voor de lesgever:

10. Andere vragen of suggesties:

BIJLAGE 6 Registratieformulier vertrouwenscontactpersoon

Registratieformulier vertrouwenscontactpersoon

Werkjaar: 20..

Vertrouwenspersoon:

Sportclub of –organisatie:

Dit registratieformulier heeft tot doel vertrouwenscontactpersonen voor sportclubs –of organisaties (we spreken verder over clubs) een kader te bieden voor de registratie van de activiteiten en voor de communicatie over de activiteiten met het bestuur.

Bij het formuleren van toelichtingen is het de bedoeling geen namen te noemen, zodat de privacy van betrokkenen wordt gerespecteerd.

Aantal dossiers:

- Nieuw dossiers, opgestart in 20.. n (aantal) =
- Dossiers die voorheen werden opgesteld en nog lopen: n =
- Aantal dossiers dat werd afgrond in 20.. n =

Toelichting:

Aantal dossiers met zorgen over:

- Lid van de club: n =
- Ouder van lid van de club: n =
- Sportbegeleider: n =
- Andere: n =

Toelichting:

Aard van signalen:

Bezorgdheden met betrekking tot:

- Ontwikkeling van lid: n =
- Gedrag van lid: n =
- (Grensoverschrijdend) gedrag van lid: n =
- Gedrag van ouder: n =
- Gedrag van sportbegeleider algemeen: n =
- (Grensoverschrijdend) gedrag van sportbegeleider: n =
- Andere: n =

Toelichting:

Activiteiten naar aanleiding van signalen:

Gesprek met degene die signaleerde met betrekking tot:

- Ontwikkeling van lid: n =
- Gedrag van lid: n =
- Gedrag van ouder: n =
- Gedrag van sportbegeleider: n =
- Andere: n =

Toelichting:

Gesprek met degene over wie signaal ging:

- Lid: n =
- Ouder van lid: n =
- Sportbegeleider: n =
- Andere: n =

Toelichting:

Gesprek met omgeving van lid met betrekking tot zorgen om lid:

- Met ouders: n =
- Met anderen: n =

Toelichting:

Consultatie bij deskundige naar aanleiding van signalen met betrekking tot:

- Ontwikkeling van lid: n =
- Gedrag van lid: n =
- Gedrag van ouder: n =
- Gedrag van sportbegeleider: n =
- Andere: n =

Welke deskundigen werden geconsulteerd?

Toelichting:

Verwijzen naar commissie of bestuur van de club naar aanleiding van signalen met betrekking tot:

- Ontwikkeling van lid: n =
- Gedrag van lid: n =
- Gedrag van ouder: n =
- Gedrag van sportbegeleider: n =
- Andere: n =

Toelichting:

Toeleiden⁹ naar hulpverlening naar aanleiding van signalen met betrekking tot:

- Ontwikkeling van lid: n =
- Gedrag van lid: n =
- Gedrag van ouder: n =
- Gedrag van sportbegeleider: n =
- Andere: n =

Toelichting:

⁹ Met toeleiden wordt bedoeld: in samenspraak met betrokkene(n) verwijzen naar hulpverlening.

Melding¹⁰ / aangifte¹¹ bij instantie naar aanleiding van signalen met betrekking tot:

- Ontwikkeling van lid: n =
- Gedrag van lid: n =
- Gedrag van ouder: n =
- Gedrag van sportbegeleider: n =
- Andere: n =

Toelichting:

Bij welk instanties werd gemeld of aangifte gedaan?

- Melding bij *Veilig thuis*: n =
- Aangifte bij politie: n =
- Andere: n =

Toelichting:

¹⁰ Met melding wordt bedoeld: zonder akkoord van betrokkene(n) melding doen bij instantie.

¹¹ Met aangifte wordt bedoeld: het melden van een strafbaar feit bij de politie.

BIJLAGE 7 Certificaat van deelname

Certificaat van deelname

Training *Zorgzaam Signaleren, motiveren en doorverwijzen voor vertrouwenscontactpersonen in sportclubs of -organisaties*

Hierbij bevestigen wij dat
(naam).....

Op data).....

heeft deelgenomen aan de Training *Zorgzaam Signaleren, motiveren en doorverwijzen voor vertrouwenscontactpersonen in sportclubs of -organisaties*.

Thema's die tijdens de training van vier bijeenkomsten en een terugkombijeenkomst van telkens 3 uur aan bod kwamen:

- Het profiel van de vertrouwenscontactpersoon
- Werken met signaleringslijsten en met signaleringskaart
- Het gesprek met de (vrijwillige) sportbegeleider
- Het gesprek met ouders over bezorgdheden
- Het gesprek met een jongere over bezorgdheden

Naam en handtekening trainer